

STORTINGET

Innst. 404 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:173 L (2020–2021)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Åshild Bruun-Gundersen, Tuva Moflag og Nicholas Wilkinson om å sikre at kvinner i et likekjønnet par kan få reell mulighet til selv å velge hvem av kvinnene i paret som skal gå gravid med parets barn

§ 2-15 nåværende femte ledd blir nytt sjette ledd.

II

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Hilde Kristin Holtesmo, Ingvild Kjerkol, Hege Haukeland Liadal, Tuva Moflag og Tellef Inge Mørland, fra Høyre, Erlend Larsen, Mari Holm Lønseth, Sveinung Stensland og Camilla Strandskog, fra Fremskrittspartiet, Kari Kjønaas Kjos og Morten Stordalen, fra Senterpartiet, Kjersti Toppe, fra Sosialistisk Venstreparti, Nicholas Wilkinson, fra Venstre, Carl-Erik Grimstad, og fra Kristelig Folkeparti, lederen Geir Jørgen Bekkevold, viser til forslaget i Dokument 8:173 L (2020–2021) om å sikre at kvinner i et likekjønnet par kan få reell mulighet til selv å velge hvem av kvinnene i paret som skal gå gravid med parets barn. I dokumentet fremmes det forslag om en endring i bioteknologiloven § 2-15 fjerde ledd og nytt femte ledd.

Statsråden har uttalt seg om forslaget i brev til komiteen av 29. april 2021. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Komiteen har gjennomført skriftlig høring i saken, og har mottatt ett høringsinnspill, fra SNU – Seksualpolitisk Nettverk for Ungdom.

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endring i bioteknologiloven (sikre kvinner i likekjønnet par mulighet til å velge hvem av kvinnene som skal gå gravid med parets barn)

I

I lov 5. desember 2003 nr. 100 om humanmedisinsk bruk av bioteknologi m.m. gjøres følgende endring:

§ 2-15 fjerde og nytt femte ledd skal lyde:

Ved assistert befruktning til et likekjønnet par kan et egg som er hentet ut fra en av kvinnene, settes inn i den andre kvinnens livmor etter befruktning. *I slike tilfeller gjelder ikke § 2-4.*

Den av kvinnene som føder barnet, vil regnes som barnets mor, jf. § 2. Den andre kvinnen vil regnes som barnets medmor dersom paret er gift, jf. barnelova § 3 andre ledd, eller gjennom erklæring dersom de er samboende, jf. barnelova § 4 fjerde ledd.

Komiteen registrerer at forslaget til endring er en oppfølging av endringer i bioteknologiloven (jf. Prop. 34 L (2019–2020) og Innst. 296 L (2019–2020)), hvor Stortinget vedtok å tillate partnerdonasjon. Komiteen merker seg at forslagsstillerne mener at kvinner i likekjønnede par som har blitt godkjent for assistert befruktning, selv skal kunne velge hvem av kvinnene i paret som skal gå gravid med parets barn. Komiteen merker seg at Helse- og omsorgsdepartementet har gjort en lovtolkning av Stortingets vedtak om å tillate partnerdonasjon og har konkludert med at det trengs en lovendring som gir unntak for kravene som oppstilles i bioteknologiloven § 2-4 for å åpne for partnerdonasjon av egg uten medisinsk behov.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til innføringen av likekjønnet ekteskap i Norge i 2009. Den kjønnsnøytrale ekteskapsloven åpnet for at lesbiske og homofile kan inngå ekteskap på lik linje med heterofile. Lovendringen medførte også endringer i barnelova, adopsjonsloven og bioteknologiloven. Fertilitetsbehandling av lesbiske par i Norge har dermed vært tillatt siden 2009.

Flertallet viser til at formaliteter i lovverket har gjort det vanskelig for kvinner i likekjønnede par å selv avgjøre hvem av kvinnene som skal gå gravid med parets barn. Flertallet ønsker å rette opp i dette og sikre at denne beslutningen kan tas av paret selv.

Flertallet viser til at lesbiske par i henhold bioteknologiloven av 2009 har fått tilbud om inseminasjon med donorsæd etter bioteknologiloven § 2-3. Befruktning utenfor kroppen kunne kun finne sted «dersom en kvinne eller en mann er befruktningsudyktig eller ved uforklarlig befruktningsudyktighet, eller når kvinnen selv har eller er bærer av alvorlig arvelig sykdom». Kravet om medisinsk grunn for å benytte befruktning utenfor kroppen gjaldt også for behandling av par som besto av to kvinner. At et par besto av to kvinner, ga ikke adgang til befruktning utenfor kroppen i seg selv, men dersom paret hadde forsøkt inseminasjon med donorsæd flere ganger uten å oppnå graviditet, eller det forelå en annen medisinsk indikasjon for å utføre befruktning utenfor kroppen, kunne vilkåret om befruktningsudyktighet eller uforklarlig befruktningsudyktighet anses oppfylt. Ved befruktning utenfor kroppen ble det stilt krav om at det befruktede egget ikke kunne innsettes i livmoren til en annen kvinne enn den kvinnen eggcelLEN stammet fra.

Flertallet viser til Stortingets behandling av bioteknologiloven av 2020 og vedtak om å tillate partnerdonasjon, altså intern donasjon av egg for kvinner i likekjønnede par (jf. Prop. 34 L (2019–2020) og Innst. 296 L (2019–2020)). Bestemmelsen i bioteknologiloven § 2-15 fjerde ledd lyder:

«Ved assistert befruktning til et likekjønnet par kan et egg som er hentet ut fra en av kvinnene, settes inn i den andre kvinnens livmor etter befruktning.»

Flertallet begrunner dette med at det finnes en rekke medisinske grunner til et slikt behov, eksempelvis der en av kvinnene har gode egg, mens den andre kvinnen har bedre forutsetninger for å gjennomføre et svangerskap.

Flertallet viser til lovtolkning i Helse- og omsorgsdepartementet, som hevder at merknadene i innstillingen går i retning av en begrenset åpning for partnerdonasjon dersom det er medisinsk behov. Flertallet understreker at Stortingets flertall bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti ikke hadde noen intensjon om å begrense partnerdonasjon til kun å gjelde tilfeller der det foreligger medisinske grunner. Flertallet viser til at det kan være andre begrunnelser for et ønske om hvem av kvinnene i paret som skal gå gravid med parets barn, og at dette skal være en beslutning paret kan ta selv. Flertallet ser ingen grunn til å lovhjemle hvem av kvinnene i et likekjønnet par som skal gå gravid med parets barn.

Flertallet viser til at partnerdonasjon gir kvinner i et likekjønnet par en mulighet til å skape biologisk tilknytning til barnet, noe som vil redusere behovet for eggdonasjon fra en tredjepart. Partnerdonasjon er noe annet enn eggdonasjon og må derfor behandles annerledes. For partnerdonasjon gjøres unntak fra kravet om anonym donor, psykologisk veiledning og aldersbegrensning for donor. Flertallet mener at kvinner i et likekjønnet par som har blitt godkjent for assistert befruktning, selv skal kunne velge hvem av kvinnene i paret som skal gå gravid med parets barn. Flertallet viser til lovteknisk bistand fra Helse- og omsorgsdepartementet om at dette ønsket må lovreguleres ved at partnerdonasjon gis unntak fra bioteknologiloven § 2-4 om vilkår for befruktning utenfor kroppen, slik at kravet om medisinsk begrunnelse bortfaller.

Flertallet presiserer at § 2-15 fjerde ledd åpner for at kvinner i likekjønnede par som har blitt godkjent for assistert befruktning, selv kan velge hvem av kvinnene i paret som skal gå gravid med parets barn. Den av kvinnene som føder barnet, vil regnes som barnets mor, jf. barnelova § 2. Den andre kvinnen vil regnes som barnets medmor dersom paret er gift, jf. barnelova § 3 andre ledd, eller gjennom erklæring dersom de er samboende, jf. barnelova § 4 fjerde ledd.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Vedtak til lov

om endring i bioteknologiloven (sikre kvinner i likekjønnet par mulighet til å velge hvem av kvinnene som skal gå gravid med parets barn)

I

I lov 5. desember 2003 nr. 100 om humanmedisinsk bruk av bioteknologi m.m. gjøres følgende endring:

§ 2-15 fjerde ledd skal lyde:

Ved assistert befruktning til et likekjønnet par kan et egg som er hentet ut fra en av kvinnene, settes inn i den andre kvinnens livmor etter befruktning. *I slike tilfeller gjelder ikke § 2-4.*

II

Loven trer i kraft straks.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti registrerer at forslaget er en oppfølging av en inkurie i forslagsstillernes enighet om endringer i bioteknologiloven. Disse medlemmer viser til at Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti ikke støttet enigheten mellom Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti i forbindelse med endringer i bioteknologiloven. Disse medlemmer viser til sine respektive partiers merknader i Innst. 296 L (2019–2020).

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til Granavolden-plattformen, hvor det fremgår at det ikke vil bli gjort endringer i bioteknologiloven med mindre de fire ikke-sosialistiske partiene er enige om det. Disse medlemmer vil likevel vise til Høyres merknader om eggdonasjon i Innst. 273 S (2017–2018). Disse medlemmer vil påpeke at å gi likekjønnede rett til selv å velge hvem som går gravid med parets barn gjennom partnerdonasjon, anses som en naturlig konsekvens av at eggdonasjon er tillatt.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Kristelig Folkeparti viser til Stortingets behandling av Prop. 34 L (2019–2020) jf. Innst. 296 L (2019–2020), og at Senterpartiet og Kristelig Folkeparti ikke støttet å tillate eggdonasjon i denne saken. Disse medlemmer mener eggdonasjon åpner for økt tingliggjøring og teknologisering av reproduksjon. Disse medlemmer viser til at eggdonasjon er en mer inn- og belastende prosess enn sæddonasjon, og at de to prosessene således ikke er umiddelbart sammenlignbare. Eggdonasjon åpner dessuten for en ny etisk problemstilling ved at den som bærer frem et barn, ikke nødvendigvis er barnets genetiske opphav. Disse medlemmer merker seg at Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti har foreslått

justeringer i en lovtekst som de selv fremmet for et år siden. Disse medlemmer minner i den forbindelse om at Senterpartiet advarte mot å gjøre omfattende endringer i bioteknologiloven uten en grundig utredning eller høring. Disse medlemmer registrerer at forslaget innebærer å åpne for eggdonasjon mellom kvinner i et likekjønnet forhold uten at det finnes en medisinsk begrunnelse for hvorfor eggdonasjon er nødvendig. Disse medlemmer registrerer at eggdonasjon dermed beveger seg ett steg lenger vekk fra å være helsehjelp, da dette blir et tilbud man kan få av andre grunner enn de helsemessige. Disse medlemmer registrerer at representantforslaget innebærer en utvidelse av retten til eggdonasjon, ved at man fjerner dagens krav om at eggdonasjon må være medisinsk begrunnet hos kvinner i likekjønnede par. Av samme grunn som disse medlemmer ikke støttet å tillate eggdonasjon i utgangspunktet, kan disse medlemmer ikke støtte en ikke-medisinsk begrunnet utvidelse av tilgangen til eggdonasjon.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rå Stortinget til å gjøre følgende

Vedtak til lov

om endring i bioteknologiloven (sikre kvinner i likekjønnet par mulighet til å velge hvem av kvinnene som skal gå gravid med parets barn)

I

I lov 5. desember 2003 nr. 100 om humanmedisinsk bruk av bioteknologi m.m. gjøres følgende endring:

§ 2-15 fjerde ledd skal lyde:

Ved assistert befruktning til et likekjønnet par kan et egg som er hentet ut fra en av kvinnene, settes inn i den andre kvinnens livmor etter befruktning. *I slike tilfeller gjelder ikke § 2-4.*

II

Loven trer i kraft straks.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 6. mai 2021

Geir Jørgen Bekkevold

leder

Mari Holm Lønseth

ordfører

Vedlegg

DET KONGELIGE
HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENT

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref
21/1619-

Dato
29. april 2021

Dokument 8:173 L Representantforslag om å sikre at kvinner i et likekjønnet par kan få reell mulighet til å velge selv hvem av kvinnene i paret som skal gå gravid med parets barn

Jeg viser til brev 23. mars i år med anmodning om uttalelse til Dokument 8:173 L Representantforslag om å sikre at kvinner i et likekjønnet par kan få reell mulighet til å velge selv hvem av kvinnene i paret som skal gå gravid med parets barn.

Forslagsstillerne mener at kvinner i likekjønnede par som har blitt godkjent for assistert befruktning, selv skal kunne velge hvem av kvinnene i paret som skal gå gravid med parets barn.

Forslaget til endring i bioteknologiloven § 2-15 *fjerde* ledd vil åpne for en slik adgang. Forslag til § 2-15 nytt *femte* ledd er overflødig og bør tas ut av lovforslaget, men omtales i innstillingen. Teksten bør endres slik at det fremgår at henvisningen til § 2 gjelder *barnelova* § 2.

Med hilsen

Bent Høie

